

Digitalisering og datafisering - skoleledelse i bevegelse

Skolelederdagen 2023

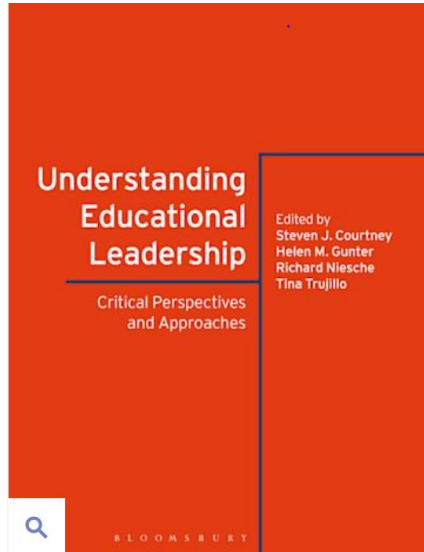
03.11.2023

Postdoktor Ida Martinez Lunde

Institutt for Pedagogikk

i.c.m.lunde@iped.uio.no

Innramming

Digitization in School Leadership and Educational Governance

Examples from Policy and Practice

Ida Cheyenne Martinez Lunde

Theses submitted for the degree of Philosophiae Doctor
Department of Teacher Education and School Research
Faculty of Educational Sciences
UNIVERSITY OF OSLO

2022

- Skoleledelse i en styringskontekst
- Digitalisering og datafisering som globale styringstrender
- Veien videre

Styring og ledelse

1950-1980

- Velferdsstaten
- Nasjonsbygging i samfunnsmandatet
- Læreren sentral aktør
- Politisk konsensus

1980-2000

- Nyliberalisme og New Public Management (NPM)
- Desentralisering, effektivisering, konkurranse, ansvarliggjøring
- Ledelse sentralt for endringer
- Samfunnsmandatet i et individ og samfunnsperspektiv

2000 →

- NPM-aspekter styrkes ved økt digitalisering
- Kvalitetssikring av utdanning
- Tvillingprosess: digitalisering og datafisering
- Horisontale styringsstrukturer
- Skolelederen i spenninger mellom det demokratiske samfunnsmandatet og den økte kvalitetssikringen

Ledelse som funksjon og betingelse for styring

- Styring: formelle og uformelle måter der myndigheter og ikke-statlige aktører griper inn og former måten organisasjoner og individer utøver sitt arbeid. Styring kan være med på å drive endringsarbeid, eller motvirke endring for å beholde status quo.
- Direkte eller indirekte styring – ‘governance at a distance’ (Cooper, 1998)
- Myk eller hard, avhengig av konsekvensene
- Gir rammer, handlingsrom og hjelp, men kan også begrense lederes handlinger

- Utdanningsledelse: kobler formelle og autonome skolepraksiser med bredere politiske ambisjoner og interesser

Digitalisering og datafisering som styringstrender

- Fra 2000 → horisontale styringsstrukturer fordrer svakere statlig styring/svakere direkte styring, og generelt svakere statlige strukturer (også konsekvenser for demokratiske prosesser)
- Teknologier og teknikker i styring: retningslinjer, mål, kompetansepakker, planleggingsverktøy, evalueringsverktøy
- Datafisering: utdanningspraksis omgjøres til kvantitativ informasjon
- Digitalisering/ 'digitization': oversettelsen av kvantitativ informasjon i form av, og ved hjelp av, koder, algoritmer og visualiseringer.

Nye styringsaktører - EdTech og Edu-business

SPRÅKLÆRING

VURDERING & KARTLEGGING

LÆREMIDLER

AI og automatiserte løsninger

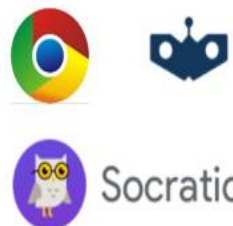
LÆRINGSANALYSE

KODING

GOOGLE FOR EDUCATION

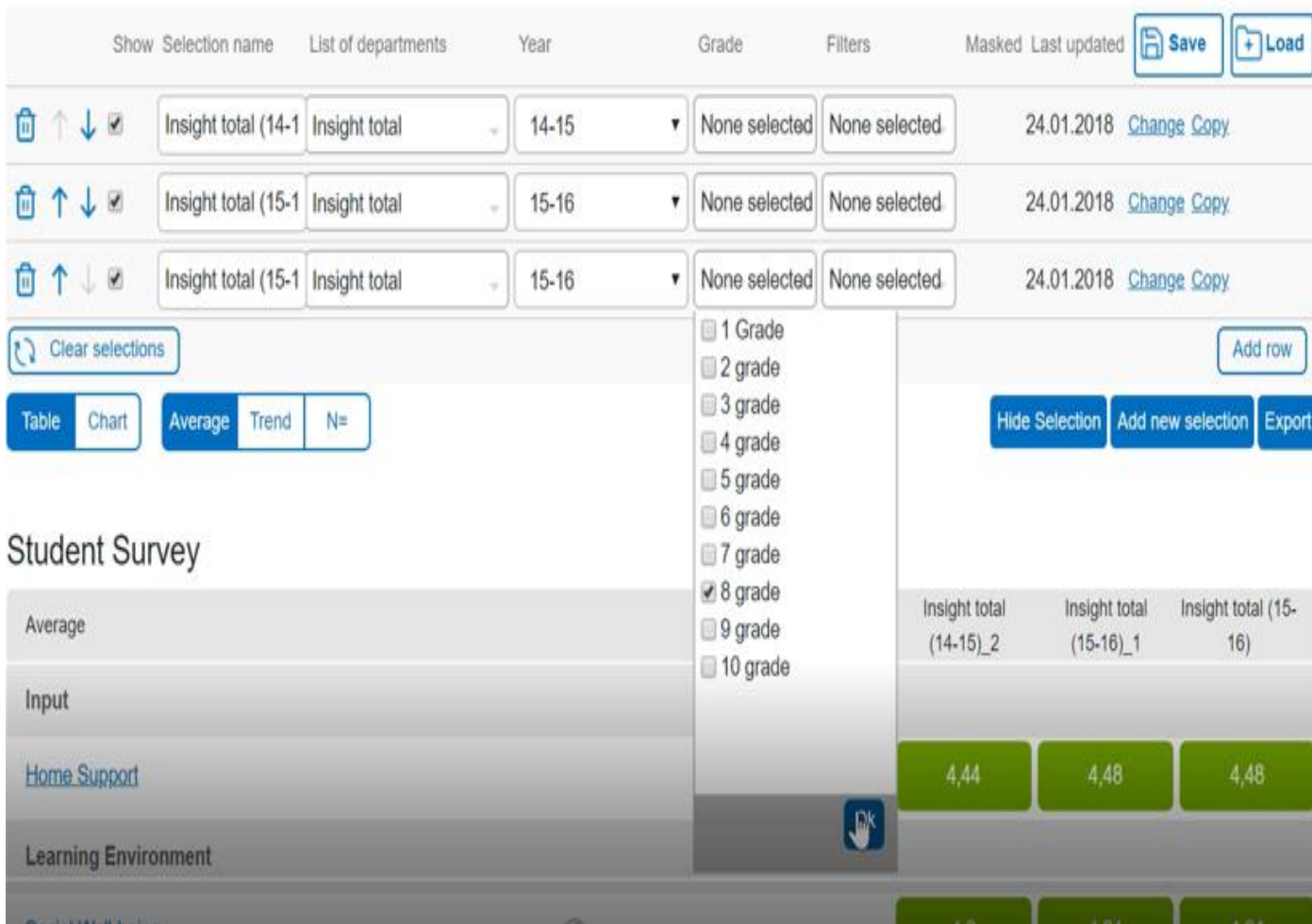
DIGITALE LÆRINGSPLATTFORMER OG SKOLE-ADMINISTRATIVE SYSTEMER

Eksempel: Læringsanalyse

- «Læringsanalyse omfatter registrering, innsamling, analyse og rapportering av data om elever i en kontekst, der målsettingen er å forstå og forbedre læringsprosessen og det sosiale miljøet der læring foregår» (Dahl, 2015, s.2).
- Hvordan Insight og Engage konstruerer forventningsstyring i skolelederes praksis.
- Engage og Insight: knyttes direkte til kvalitetsvurderingssystemet, samt at de linker opp til flere digitale løsninger. Vurderer læringsprestasjon
- Tre ungdomsskoler på Østlandet, intervjuer med rektorene og mellomlederne, inkludert informasjon fra plattformene (demo-bruker)

Lunde, I.M. (2022). Learning analytics as modes of anticipation: enacting time in actor-networks. *Scandinavian Journal of Educational Research*, <https://doi.org/10.1080/00313831.2022.2123851>

Analysere trender: Resultater fra barneskolen, gjennom ungdomsskolen og ut videregående (men samme elevgruppe). Fortid og fremtid får nye betingelser.

Kalkulere risiko: å gjette på fremtiden gjennom fargekoder. Lage fremtidige prognoser på eksamensresultater, fullføringsevne, og generelle ferdigheter

Muligheter for praksis: skoleutvikling

‘Vi får et dokument, et responsdokument basert på resultater i Insight. Vi har en drøfting rundt det, og ser på om det er ting vi skal nå plukke ut og si: dette her må vi ta som skole, vi må jobbe mer med det. Og hvis det er en konklusjon i møtet at vi må det, så blir det en ting som blir løftet opp på utviklingsarbeid. Så det er jo en mulighet med det responsdokumentet som utgangspunkt. At vi må faktisk jobbe enda mer med lesing, eller kanskje ha noen regnekurs eller ‘hvordan kan vi få enda mer følelse av medvirkning for elevene?’ (Rektor, Skole B)

‘Vi har brukt det til å finne ut noe utviklingsområder, og har hatt på skoleutviklingsgruppa også, og fått noe i den skoleutviklingsplanen. (...) hvis vi bestemmer oss for, for eksempel motivasjon skal være et utviklingsområde på skolen i planen.’ (ML2, Skole A). ‘Ja, så det får også konsekvenser for skolens utviklingsplan, hva vi prioriterer å jobbe med, for vi kan ikke jobbe med alt på en gang, så du kan ikke ha alt for mange mål i den planen. Men den gjenspeiler seg der’ (ML3, Skole A).

Eksempel: Nasjonale prøver

- Tidsstyring i gjennomføringsfasen:
 - Hvordan styres dataproduksjonen gjennom tid?
- Klare ansvarsoppgaver mellom styringsnivå (kommune, rektor, lærer), gjerne i format av sjekklister eller kalendere
- Strengt tidsintervaller på prøvene (60, 90, 120 min)
- Strengt retningslinjer for hvor elevene skal befinne seg etter avsluttet test
- Sosiotekniske konstellasjoner for at tidsintervaller og frister overholdes: stabilt nett, riktig nettlesertype og enhet, tilstrekkelig båndbredde

Lunde, I.M. & Piattoeva, N. (in process). The mundane governance of education through time: the case of national testing in Norway. *Critical Studies in Education*

Demokratiske implikasjoner – Representasjon og tilgang

- De- og re-profesjonalisering av lærere og skoleledere:
 - Når valg blir tatt før læreren eller skolelederen får sett på dataene
 - Hvem får tilgang til teknologien? Hvem får tilgang til beslutningstaking?

- Ansiktsgjenkjenningsteknologi som en rasistisk praksis:
 - Algoritmene kjenner ikke igjen enkelte hudfarger
 - Manglende representasjon i AI

Lunde, I.M. (in process). Datafication after digitalisation: critical questions for the democratic school. *Critical Studies in Education*

Demokratiske implikasjoner II – Representasjon og tilgang

- Tilgang til informasjon om seg selv og andre:
 - Manglende sammenheng mellom GDPR og nasjonale lover
 - Opplæringsloven og GDPR → Krever omfattende profesjonelt arbeid og skjønn

- Privatisering og profitering:
 - Private aktører og deres tilgang til informasjon
 - Innsyn i hvordan denne informasjonen blir brukt

Lunde, I.M. (in process). Datafication after digitalisation: critical questions for the democratic school. *Critical Studies in Education*

Juridiske implikasjoner

- Personvernutfordringer
- Uklar ansvarsfordeling: gjør seg også gjeldene for hvem som er ansvarlig for å sikre personvern (databehandler eller behandlingsansvarlig?)
- Kommunen og skolen må sette seg inn i gjeldende lover og regelverk: opplæringsloven, læreplanen som forskrift, og personvernforordningen

Etiske overveielser

- Hvor mye data ***må*** vi samle inn? Hva slags type data er ***nødvendig***?
- Skal hver enkelt kunne dele så mye data vi vil frivillig, eller skal skolen/samfunnet passe på oss?
- Er det greit at lærere har innblikk i når på døgnet elevene er våkne?
- Er det greit at andre blir rike på barns personopplysninger?
- Hvilken type risiko vil vi akseptere på vegne av barn for å få mulighetene som teknologisk innovasjon gir?

Bergsjø & Bergsjø, 2019

Hva nå?

Dystopier og utopier av teknologibruk i skolen

Dystopier

- Det pedagogiske språket blir borte til fordel for tech-språk
- Hjernebølgeskanning i klasserommet: lærere kan monitorere elevenes engasjement ved hjelp av hodetelefoner som scanner hjernebølger
- Genetiske koder vil avgjøre hva slags type læreplan du følger

Utopier

- Fleksible og personaliserte læringsopplegg livet ut
- Teknologi som er genuint åpen og tilgjengelig for brukere (og allmennheten)
- Innovasjon som verktøy for å takle store globale kriser

Dystopi (ifølge ChatGPT):

Forestill deg et kontorlandskap hvor skoleledere, i stedet for å engasjere seg med lærere, elever eller foreldre, **konstant stirrer på flere skjermer, overvåker hver eneste bevegelse, prestasjon og aktivitet i sanntid.** Med øynene limt til dashbordene, blir alle avgjørelser tatt basert på tall og statistikk, uten hensyn til den menneskelige faktoren eller individuelle behov.

Møter mellom skoleledere foregår i virtuelle rom, hvor deltakerne er representert av avatarene deres, og personlig interaksjon er minimal.

Lærernes og studentenes tilbakemeldinger blir filtrert gjennom AI-systemer som bestemmer hva som er "relevant" for ledelsen å høre.

Skolens kultur er sterilt og upersonlig, drevet av teknologiens kalde effektivitet uten rom for kreativitet, empati eller menneskelig innsikt

Utopi (ifølge ChatGPT)

I et romslig og innbydende møterom, sitter skoleledere rundt et interaktivt bord, hvor de samarbeider om å designe innovative læringsprogrammer ved hjelp av teknologiske verktøy. Ved hjelp av augmented reality, visualiserer de fremtidige skoleprosjekter, lager tverrfaglige opplegg, og **tilpasser læreplaner basert på sanntidsdata**.

I stedet for å være barrierer, fungerer teknologiske løsninger som broer som knytter skoleledere nærmere til lærere, elever og foreldre.

Virtuelle møter er personlige og engasjerende, med ledere som deltar aktivt, stiller spørsmål og deler innsikter. Teknologien brukes for å **fremme åpenhet, transparent beslutningstaking** og for å styrke fellesskapet innen skolekulturen.

...en realistisk (?) vei videre

Korttid	Systematisere det menneskelige arbeidet på 'bakrommet', og algoritmenes arbeid (hva blir gjort for deg?) Undersøke og konkretisere ansvarsforhold i automatisert beslutningstaking. Hvem har ansvar for hva? Lærer, rektor, skoleeier, programmerere, ingeniører, designere og software leverandører
Langtid	En radikal endring i relasjonen mellom stat og EdTech leverandører – arbeide med å minske avhengighetsforholdet

- Automatisert beslutningstaking: kunnskap og kunnskapsarbeid er ikke en arena der menneskelig arbeid blir direkte erstattet, men krever andre og **nye typer å jobbe på**
- Utdanningsledelse er ikke lenger kun en funksjon og betingelse for statlig styring, men skolelederen må også forholde seg til private og kommersielle styringsstrukturer med andre spilleregler

Referanser

- Bergsjø & Bergsjø. (2019). Digital Etikk. Universitetsforlaget
- Lunde, I.M. (2022). Learning analytics as modes of anticipation: enacting time in actor-networks. Scandinavian Journal of Educational Research, <https://doi.org/10.1080/00313831.2022.2123851>
- Lunde, I.M. (in process). Datafication after digitalisation: critical questions for the democratic school. Critical Studies in Education
- Lunde, I.M. & Piattoeva, N. (in process). The mundane governance of education through time: the case of national testing in Norway. Critical Studies in Education